

Kamelerne trives glimrende i de store højder og bruges af hyrderne som transportdyr.

området og ødelagde panoramaet for de næste par timer. Hyrderne trak i deres filtkåber, russerne i deres plastikponchoer, mens vi danskere trak hættten op på vores goretex-jakker. Lidt nedenfor passet fandt vi en teltplads og sagde farvel til hyrderne.

Ud på aftenen klarede vejret op, og vi fandt de to primusbrændere frem, som skulle bruges til madlavning over trægrænsen. Som det var sket et par gange tidligere, så kom der store stikflammer op af den ene brænder, men det plejede at gå i sig selv. Af uforklarlige årsager gik der dog denne gang panik i Naum, selv om brænderen stod på jorden langt fra noget brændbart. Han greb resolut brænderen i sin hånd, og kylede den ud i en nærliggende flod. Det hjalp. Stikflammen forsvandt, men det samme gjorde brænderen, som vi aldrig så mere. Bagefter kløede Naum sig lidt i håret, som han havde for vane, når der opstod en uventet situation, mens han pustede på hånden, der havde holdt brænderen.

En kamel træder til

De næste dage bredte landskabet sig ud i en stor åben dal, som gjorde det nemt for alle andre end Naum at holde et højt tempo. På kanten af dalen tårnede de høje toppe fra Pamir-Alai-bjergkæden sig fortsat op, og selv om det kan lyde åndssvagt, så dukkede der ind imellem

noget så malplaceret som kameler op i dette bjerglandskab. Helt malplaceret var de nu ikke, for de tilhørte som regel en hyrdefamilie i nærheden og blev brugt som transportdyr.

En dag kom vi til en lille landsby med en halv snes jurter, hvor en hel klan af fårehyrder boede. Børnene var ved at sprænges af nysgerrighed, mens de voksne mere diskret fulgte ekspeditionens indtog i landsbyen. Naum fandt klanens ældste medlem, der bar et hvidt fipskæg på længde med Mogens Lykketofts i hans storhedstid. På hovedet sad en stor kirgisisk fårehat, der ifølge landets tradition skal være særlig høj hos gamle personer for at kunne rumme al den visdom, som kun ældre kan opnå. Naum begyndte sin sædvanlige optræden med visitkort og omtale af ekspeditionen som den største siden Vasco da Gamas sørejser, mens hyrderne lyttede andægtigt. Vi blev inviteret til at overnatte i jurterne og fik friskbagt pandebrød med syrnet yakoksemælk til aftensmad.

Naum var som sædvanligt på forkant med de svære passager, og næste dag havde han aftalt med hyrderne, at en kamel skulle hjælpe os op til foden af Kindik-passet i 4482 m. Jeg skal sent glemme det billede af en overlæst kamel, der før solnedgang i et adstadigt tempo bevægede sig op mod passet med vores rygsække, mens den med jævne mellemrum lagde en kamellort på de smalle fårestier. Den store oppakning ville formentlig kunne få enhver dyreven på barrikaderne, men kamelen så ud som om, at alt var normalt. Måske det var rigtigt, at den kunne bære 600 kg, som hyrderne påstod. Efter en lang dag blev rygsækkene sat af ved en gletsjersø i cirka 4000 m's højde. Kamelen stillede sig op og drak et par hundrede liter vand, mens hyrderne fik deres vodka og penge. I baggrunden rejste Kindik-passet sig, der mest af alt lignede en lodret snevæg. Men stejle stigninger ser altid værre ud på afstand, og Nikolaj, Jens og jeg brugte resten af dagen til at træde et spor op gennem sneen til tæt på toppen af passet, så det ville være nemmere at indtage med rygsæk næste dag.

Hjemrejse med falsk identitet

Efter en kold nat i højden begyndte bestigningen næste morgen i perfekt solskinsvejr fra en skyfri himmel. Naum

haltede som sædvanligt bagud, men det var vi blevet så vant til, at vi knap ænsede det. Det tog vel det meste af tre-fire timer, før passet var indtaget ad en zigzag rute, der tog brodden af den værste stigning. Det største problem var den dybe sne, men her var det tiltrådte spor fra dagen før guld værd. Udsigten fra toppen var storslået. Mod nord fangede øjet de store toppe i Pamir-Alai-bjergkæden med Peak Skobeleva (5051 m) og andre unavngivne toppe i samme højder. Mod syd – på den anden side af den brede dal med Kyzil-Suu-floden – rejste de høje toppe fra Pamir-massivet sig med Peak Lenin (7134 m) og Peak Kommunisme (7495 m). Naum så vi som en lille mørk plet langt nede i det fjerne på skrånningen. Der gik vel en time eller to, så endelig dukkede hans krøllede hårtop op nede fra dybet. Det første han sagde, var selvfølgelig: "Ok, Bente?".

Sådan endte turen – stort set. Vi kom ned på den anden siden af Kindik-passet, hvor Jens de næste uger skulle prøve kræfter med Peak Lenin, som han besteg på rekordtid. Jeg tog senere tilbage til Ukraine sammen med Naum og de tre andre ukrainere for at fortsætte mit sabbatår i ex-Sovjet.

I lufthavnen på vejen tilbage mod Moskva forklarede Naum, at han havde købt min flybillet til russiske priser (dengang var flybilletter til udlændinge dyrere end til russere). Det eneste problem var, at den var købt i en anden russers navn, da mit selvsagt ikke lød særligt russisk. Naum havde dog forberedt sig godt, så han udstyrede mig med et ukrainsk pas, der stemte overens med billetten, og bagefter gav han mig et par udslidte træningsbukser og russiske fletsandaler, som jeg blev bedt om at iføre mig.

Nikolaj tog mit kameraudstyr og andre ting, der kunne give mistanke om min falske identitet, og i ventesalen udstyrede Naum mig med en dugfrisk udgave af avisen Pravda, som jeg fik besked på at læse interesseret i. Hvis jeg blev spurgt om noget, så skulle jeg blot svare "da" eller "njet" efter bedste skøn. Det gik faktisk helt smertefrit og uden problemer – og på den måde endte Naums ekspedition, der trods mandens utålelige opførsel dog siden inspirerede mig til flere gensyn med fårehyrderne på de kirgisiske bjergskrånninger.

Porten til helvede

Med politiet i hælene over verdens tag

Fra Lhasa til Kathmandu i firehjulstrækker gennem Himalayas bjerge. Umiddelbart lyder det besnærende, men læs her, hvordan det lykkedes at blive stemplet som spioner, og om at rejse gennem et af verdens smukkeste lande med den kinesiske ordensmagt pustende os i nakken.

TEKST OG FOTO: JAKOB ØSTER

Over Middle Hills til Kathmandu

Det tager det meste af et rædselsfuldt døgn at komme til Kathmandu. Bussen er et gammelt faldefærdigt monstrum af en metalkasse. 'Namaste' står der venligt på siderne over to gyldne hænder, der former den karakteristiske nepalesiske hilsen - men hilsenen er det eneste venlige ved denne bus. Chaufføren er en ung sikh med et langt fuldskæg og en kæmpe turban. Han griner ma-

nisk og snakker højlydt med de forreste passagerer samtidig med, at han med faretruende høj fart kaster bussen rundt i hårnålesving efter hårnålesving op over Middle Hills og mod Kathmandu Valley. Om natten opgiver vi at sove. Fra bussens tag kommer underlige lyde af levende væsener, der desperat tripper hen over taget, mens bussen bare svinger og svinger. Det viser sig, at en passager har medbragt en flok geder, som er bundet fast oppe på taget.

Panikslagne kæmper de sammentøjrede geder for at holde balancen.

Naturligvis er det den samme chauffør, der kører hele turen kun afbrudt af to timers pause, hvor han lægger sig til at sove på sit sæde. Ved dag gry ræser vi nedad mod Kathmandu-dalen, igen med de skarpe bjergsving, og kigger ud over skrænter med flere hundrede meters fald. Vi passerer vrage busser og lastbiler, der ligger sammenkrøllede for

foden af skrænterne. Det er ikke meget, der skal til for at forvandle vores store metalkasse til en dødsfælde, men vores lokale medpassagerer virker helt upåvirkede. Da vi endelig ankommer, stavrer vi med stadig rystende knæ rundt i Thamel, backpacker-ghettoen i Kathmandu, finder hurtigt et hotel og går i brædderne.

Turplanlægning i hustlernes hule

Thamel er en skøn blanding af hippier og backpackere. Handlende i evig konkurrence faldbyder deres varer til de alt for få turister, der for tiden finder vej til Nepal. Vi bruger mange forbistrede dage på at arrangere vores tur til Tibet, men må sande, at det i dette kvarter er lige så let at købe en individuel rejse til Tibet, som at få klar besked om, hvornår et pashmina-sjal er ægte. Sælgerne bekymrer sig mest om, hvad kunderne

gerne vil høre og har et ganske liberalt forhold til sandheden. Alt kan lade sig gøre! Men at komme til Tibet fra Nepal uden at være del af en organiseret gruppetur er trods løfter om det modsatte ikke lige ud ad landevejen. De kinesiske myndigheder er på vagt overfor alle, der på egen hånd ønsker at rejse til dette lukkede land. Man skal have både visum til Kina og rejsetilladelse til Tibet fra TTB – Tibet Tourism Board. Kinesisk visum fixer ambassaden - under den paradoksale forudsætning, at man fortæller dem, at man skal til Kina, men endelig ikke til Tibet. Alt hvad vi desuden skal bruge her i Kathmandu er en flybillet – enkelt til Lhasa - samt hjælp til at skaffe individuel rejsetilladelse til Tibet. Vi finder et skummelt bureau i Thamel, der billigt kan klare begge dele.

Vores plan er at blive i Lhasa længe nok til både at kunne akklimatisere os

◀ *Vejen passerer i disse øde egne tæt forbi nogle af verdens højeste bjerge. Kører man som her ikke i kortege er det med at have benzin nok på bilen.*

▼ *Med firehjulstrækker langs 'himmels lan-devej'. Vi er drejet fra Friendship Highway og kører ad grusveje langs verdens tag.*

til den højde, som byen ligger i, og nå at se alle byens mange seværdigheder. Derefter vil vi i Lhasa booke os ind på en firehjulstrækkertur over Himalaya, forbi Mount Everest Base Camp – som man i Tibet har været så elskværdige at anlægge en vej helt op til, så man slipper for at vandre i dagevis - og tilbage til Kathmandu. Helt så let går det desværre ikke. Vores skumle rejsebureau meddeler os dagen før, vi skal flyve til Lhasa, at reglerne for individuel rejse er ændrede, så de alligevel ikke kan udstede flybilletter til os, med mindre vi vil med på deres gruppetur. Det lugter lidt af, at de hellere vil sælge os en komplet pakkerejse end en billig flybillet. Da der kun er ét fly om ugen fra Kathmandu til Lhasa, og vi ikke har nogle billetter, ender vi med at strande i Kathmandu en ekstra uge. Efter et større skænderi lykkes det os at få vores penge tilbage, og i stedet køber vi billetter til ugen efter med et andet selskab, der siger, at de godt kan sende individuelle rejsende til Tibet. Heller ikke dette forsøg viser sig dog helt uproblematisk. Denne gang er vores flybilletter gået i orden, men nu er der åbenbart opstået problemer med vores individuelle rejsetilladelse. Vi får at vide, at der 'er en lille risiko for at blive afvist i lufthavnen i Lhasa, men at vi nok vil blive sluppet ind mod at betale en 'bøde' til immigrationspolitiet'. Trætte af hustlere, trætte af komplicerede regler, der åbenbart ændrer sig med dags varsel, og trætte af Kathmandu, tager vi chancen og tager af sted.

Den forbudte by

Flyvturen over Himalaya må kandidere til titlen som verdens smukkeste: Blå himmel, høje sneklædte bjerge så langt øjet rækker og udsigt til Mount Everest fra nært hold. Men vi kommer hurtigt ned på jorden, da vi lander i lufthavnen i Lhasa, hvor alle individuelle rejsende tilbageholdes. Det kommer dog ikke helt bag på os – og det gør den efterfølgende bøde på 60\$ for at rejse ind i landet på individuel basis heller ikke. Men bekymringens sved begynder at løbe, da de andre individuelle rejsende

lukkes ind i landet, og Charlotte og jeg som de eneste bliver tilbageholdt yderligere en time i immigrationen, mens der højlydt diskuteres hen over hovederne på os på uforståeligt kinesisk. Til sidst bliver vi reddet af Chuda, den tibetanske guide, der hører til det selskab, vi har købt billetterne af. Vi lukkes endelig ind i landet og en temmelig bekymret Chuda insisterer på, at vi følger med i hans lille gruppetursbus ind til centrum af Lhasa.

På vej ind til byen får vi de første glimt af dette sære land. Lhasa ligger på et plateau i 3600 meters højde. På vejene kører æselkærrer og vildt overlæssede gamle traktorer ført af tibetanere med bjørneskindshuer og røde frostsprængte kinder. Fra lang afstand ser vi for første gang det monumentale 13 etager høje Potala trone sig majestætisk op over byen. Potala, vinterpaladset, har fungeret som hjemsted for 14 inkarnationer af Dalai Lamaer. Imens i bussen prøver Chuda manisk at overtale os til at tage med på hans gruppetur, der skal føre hans gruppe med firehjulstrækkere tilbage over Himalaya til Kathmandu. Vi er ikke interesserede og forlader inde i centrum resten af gruppen og en nu nærmest panisk Chuda, der til vores store forbløffelse løber efter os og midt på gaden forsøger at rive den rejsetilladelse vi har kæmpet så hårdt for i stykker! Et ildevarslende og temmelig mystisk optrin.

Blacklistede som spioner

Lhasa er delt op i en tibetansk og en kinesisk bydel. To forskellige verdener, den ene religiøs, gammeldags og fattig, den anden moderne og langt rigere. Om aftenen spiser vi på en restaurant i den fattige tibetanske del af byen. Over en yak-bøf møder vi et par hårde halse, der har fundet vej til dette lukkede land: Ottvar, en norsk solo-bjergbestiger, der ugen forinden måtte give op lige før camp 3 i 7400 meters højde på Everest, og langskæggede Paul, der er rejst alene over land fra Skotland gennem Iran, Afghanistan, Pakistan og Kina. I restauranten er også et par kinesere med pæne mapper og frakker. Vi har en sær fornemmelse af at blive overvåget, og det undrer os, hvad et par officielt udseende kinesere laver i en billig, tibetansk restaurant.

Svaret får vi, da det tidligt næste morgen banker på døren til vores hotel-

værelse. Udenfor står Chuda med en mobiltelefon. I røret er manageren fra rejsebureauet i Kathmandu. Til vores store forbløffelse er det første han spørger om: 'Er I medlemmer af en undergrundsbevægelse eller et politisk parti?'. Jeg vælger at tro, at dette ikke har noget at gøre med mit kortvarige medlemskab af DSU i mine ganske unge dage, og vi svarer benægtende. Men manageren fortsætter: 'I er blacklistede i Tibet. I bliver holdt under opsyn både af PSB og af TTB. Vores firma har taget ansvaret for jer. Det er vigtigt, at I bliver sammen med gruppen og opfører jer ordentligt, ellers risikerer vores bureau at miste vores licens til at sende turister til Tibet. Havde der ikke været en uge til det næste fly ud af Lhasa, var I blevet sendt tilbage i går!'.

Du milde kineser, når vi at tænke, inden det går op for os, at det er svært at forestille sig en situation, hvor man har mere brug for en mild kineser, end i den suppedas. Klokkeren er syv om morgenen. Charlotte er kun iført silkepyjamas. Jeg står i mine lange hvide hammerthor og min Helly Hansen termoundertrøje. Det er under 10 grader i værelset, jeg har sovet under fem timer og mit hoved dunker grundet højden lige så voldsomt som efter en nat på Roskilde-festivalen. TTB – Tibet Tourism Board er ikke til at spøge med. PSB – Public Service Bureau, det hemmelige kinesiske politi, er slet, slet ikke til at spøge med.

Tvunget med på gruppetur

Forklaringen på, hvad der har bragt os i denne misere, går først rigtigt op for os langt senere. Det viser sig, at det rejsebureau, som vi blev uvenner med i Kathmandu, har haft forbindelser til den kinesiske ambassade og har angivet os som mistænkelige aktivister! Vi er derfor blevet blacklistede på ambassaden. For at det ikke skal være løgn er ambassaden derefter kommet til at bytte vores bandlyste navne om med navnene på et andet par. Kun derfor har det nye rejsebureau fået lov til at sende os ind i landet. Nu hvor denne misforståelse er gået op for myndighederne har det nogle temmelig alvorlige konsekvenser. I myndighedernes øjne er vi farlige spioner, der aldrig skulle have været lukket ind i landet, og nu skal holdes under skarp overvågning, og under ingen omstændigheder må rejse rundt i landet på egen hånd...Og i Kathmandu sidder åbenbart et temmelig uheldigt

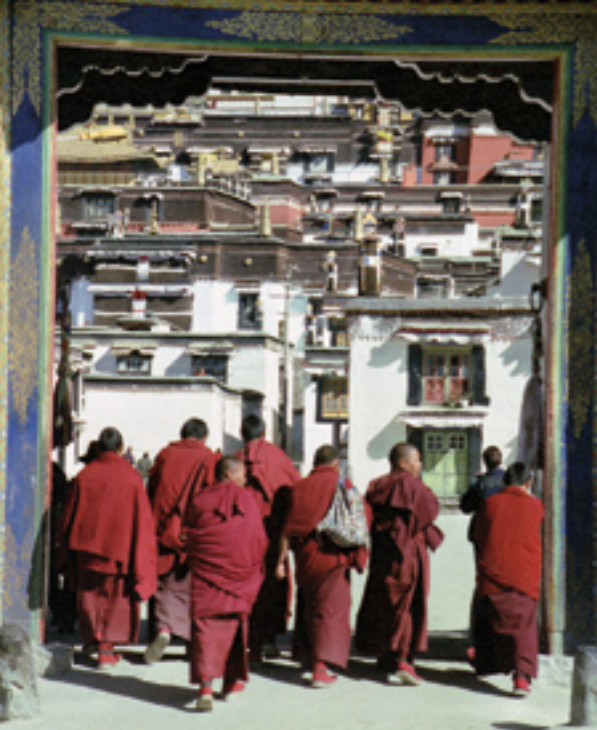
Munk af en meget fin orden foran Jokhang-templet i hjertet af Lhasa. På pladsen ses et virvar af farvestrålende religiøse personer.

par der – indtil misforståelsen opklares – er bandlyst fra indrejse til Tibet!

Men i silkepyjamas, hammerthor og med højdesyge har vi endnu ikke gennemskuet dette mudrede scenarie. Det eneste vi ved er, at det nok ikke er for sjov, at der står tre gravalvorlige tibetanere i vores rum klokken 7 om morgenen med en desperat manager i røret. Omvendt aner vi ikke, hvad vi skulle have gjort galt, og at følge manden med flaget på gruppetur har aldrig været vores kop grøn te. Men et nej tak er ikke en option. Rejsebureauet tilbyder til vores store forbløffelse, at vi kan komme med gratis på deres firehjulstrækkertur til Kathmandu, og de vil oven i købet lave turen om for os og sende vores bil op forbi Everest Base Camp. Sådan bliver det, og pludselig er vi del af en pakkerejse og skal i hæsblæsende tempo rundt de næste to dage og se Lhasas mange attraktioner.

Buddhismens højborg

Lhasa er målet for horder af tibetanske, buddhistiske pilgrimme. De valfarter til kejserpaladset, Jokhang-templet og de ældgamle klostre. Med vores gruppe når vi på to dage at se flere templer end vi selv ville have nået på en hel uge, og flere Buddha-statuer end vi havde troet, vi skulle nå at se på et helt liv. Vi defilerer gennem Potalas utallige skæve, mørke rum. Som i de fleste tibetanske bygninger er her hverken el eller varme. Paladset oplyses fra oven gennem små

vinduer og nedefra af utallige bedelys konstrueret af det harske, tørre smør fra yak-oksen. Her er en umiskendelig kvalmende lugt af råddent smør og våd yak-okse. Det myldrer med tibetanske pilgrimme. De velhavende er fint pynkede med store, lykkebringende simliten eller garndimser i deres flettede hår. De fattige er uvaskede; håret ser ud som om, det aldrig har været redt, de sover i deres yak-pels og lugter ikke ligefrem af blomstervand. Mange af dem ser ud som om, de har vandret i ugevis for at komme hertil. Alle drikker 'butter-tea'; te med yak-smør.

Ved klostrene rundt om i byen er scenen næsten den samme. Endnu flere Buddha-statuer og bedelys. Ludfattige, vejrbidte tibetanere går messende rundt med deres bedemøller. Her er pyntet med farverige bedeflag påtrykt buddhistiske mantraer. Med uret går pilgrimmene den religiøse kora-rundtur om templet, mens de drejer på de mange bedemøller, der er ophængt langs ruten. Vi ser de unge hidsigt debatterende munke ved Sera-klostret, og de ældre pilgrimme kaste sig med deres træplader på hænderne i mediterende bøn foran Jokhang-templet. Hele den tibetanske del af byen er som i en anden verden; omgærdet af mystik og gamle ritualer.

I kortege over verdens tag

Lidt uden for Lhasa drejer vores lille kortege med tre firehjulstrækkere fra hovedvejen som kineserne, der ellers ikke er kendt for deres venlighed overfor tibetanerne, ironisk har døbt Friendship

Highway. Vi kører ad mindre bjergveje gennem landet. Vi passerer turkise søer, sneklædte tinder og kører over vores første to pas i 5000 meters højde. Passene er besmykkede med bedeflag, fordi det er i højden, man er tættest på Buddha. Omkring passene går de seje yak-okser, der er det eneste trækdyr, der kan fungere i disse højder.

Vi gør ophold i Gyantse og Shigatse, tibetanske byer der er kendt for deres hellige klostre, hvilket giver os lejlighed til at betragte yderligere en røvfuld Buddha-statuer. I begge byer bor vi på moderne kinesiske hoteller, men ellers er den kinesiske tilstedeværelse i disse byer meget mindre iøjnefaldende end i Lhasa. I Shigatse er stemningen i vores gruppe helt i bund, og vi mindes om, hvorfor vi normalt ikke rejser i grupper med tilfældige fremmede. Vi er en broget skare, og ikke alle bryder sig om de mange timer i bil på grusveje langs stejle skrænter gennem et land, der bliver fattigere og barskere, jo længere vi bevæger os væk fra Lhasa. Blandt vores underlige rejsefæller er en yngre, italiensk antropolog, der ligner professor Snape fra Harry Potter. Han har en udpræget interesse for det okkulte og elsker de tibetanske markeder for deres udvalg af underlige religiøse genstande. Efter at have købt en mystisk mørk stav, som han kalder en buba, spørger han os 'hvorfor vil I være lysets slaver, når jeg kan hjælpe jer til at blive mørkets mestre?' Det kan man jo spørge sig selv om, men vi vælger nu efterfølgende at holde os lidt på afstand af denne italienske mørkets fyrste...Vi har også en

▲ Munke på vej hjem gennem den majestætiske hovedport til Tashilhunpo-klostret i Shigatse.

▲ De imponerende templer og gravkamre i Tashilhunpo-klostret i Shigatse er bygget op langs Himalayas bjerge. Klostret slap næsten intakt igennem kulturrevolutionen.

temmelig speciel midaldrende australsk mand med på turen. Efter at have klaget over at have ondt i benet et par dage proklamerer han, mens vi befinder os i Shigatse: 'Jeg har selv-diagnosticeret mig på Internettet. Jeg har en blodprop i benet!'. En bombastisk udmelding og hvis han har ret, befinder han sig ikke det allerheldigste sted. Vi er midt i Himalaya-bjergene, en dagsrejse fra Lhasa og tre dagsrejser fra Kathmandu. Guiden overvejer at sende ham på hospitalet i Lhasa, men det vil han ikke, og han har i øvrigt heller ikke en individuel rejsetilladelse, så det ender med at han planmæssigt må fortsætte med os andre i vores lille konvoj gennem Himalaya, selv om han helst så, at vi alle kørte uden stop mod Kathmandu.

Forfulgt af det hemmelige politi

Public Service Bureau kaldes ikke for ingenting for Det Hemmelige Politi. De opererer i det skjulte. I stedet for at sætte os formodede farlige udenlandske spioner under åbenlys politiovervågning, foregår overvågningen bag mørke solbriller, sindrige forklædninger og sammenfoldede aviser. Når vi kører over bjergene er der ingen spor af PSB, men i de byer vi overnatter ydes en koordineret indsats. I Lhasa sad en 'hotelvagt' og observerede vores hoteldør

på en stol ude på gangen. Hver gang vi åbnede døren, fór han forvirret op, og prøvede at ligne en, der havde andet til formål end at overvåge os. I de mindre byer holdes der også øje med os. Når vi opholder os på hotellet sendes stuepigen i pendulfart op til værelset for at tilbyde os en opfyldt samovar og alverdens andre ting og samtidig checke, at vi begge befinder os på værelset. På et tidspunkt banker det på døren. 'Are you in room?' spørger en venlig kineser, efter vi har åbnet. Det skulle vi mene. Han smiler, nikker og går straks igen. Går vi på restaurant eller en tur på byens lokale marked har vi altid selskab af lange frakker og mørke briller. De få gange, vi forsøger at bevæge os lidt væk fra markederne og ind hvor de lokale bor, fordobles antallet af folk med mørke briller og sammenfoldede aviser hurtigt. Men de holder sig altid på behørig hemmelig afstand.

Everest Base Camp

Næste eftermiddag kører vores bil op til Everest Base Camp. Mount Everest har to base camps, en sydlig i Nepal og en nordlig i Tibet. Den i Tibet ligger i 5200 meters højde, og man kan køre hele vejen derop. Adskillige af verdens højeste pas passerer vi her på den snørklede vej på verdens tag, før vi når base campen. I en stenblok står hugget 'Mt Qomolangma Base Camp', bjergets tibetanske navn. Everest er ikke engang nævnt. Campen er helt ryddet. Ingen biler. Ingen telte. Det ligner lidt en stor grus-parkeringsplads. Bag pladsen stræber bjergene og alle dets 8850 meter mod himlen. Det er mærkeligt at tænke på, at over 150 mennesker har mistet livet i forsøget på at nå toppen lige deroppe. Efter at have snørklet os tilbage, møder vi de andre i vores lejr for natten i Tingri.

Tingri er en lille, fattig 100% tibetansk one-street town. Omkring byen bor nomader i deres telte. Vores hotel redefinerer betydningen af ordet spartansk. Ingen varme, ingen el, intet rindende vand. Fællestoiletet er et koldt, mørkt rum uden tag med et ildelugtende hul i midten. Det er af en sådan standard, at moder natur klart er at foretrække. Vores værelse er omkranset af kolde, rå vægge. Der er ikke noget gulv, sengene står direkte på jorden, og den spinkle trædør ud til gården kan ikke lukkes. I den frostklare nat måler vi temperaturen til 0°C inde i værelset lige før vi, iført alt hvad vi har af tøj, lægger os til at sove under tunge yakhårstæpper, som presser os ned i den kolde madras. Morgenmaden næste morgen består af en kold pandekage, der smager af pap med et vådt æg i midten. Fra Tingri kører vi videre over flere af verdens højeste pas. I alt passerer vi 10 pas, der er over 5000 meter høje. Klimaet er barskt, men udsigten fra Tong La i 5120 meters højde er fænomenal. I alle retninger ser vi uendelige rækker af sneklædte toppe og bølgende dale. Vi sander endnu engang, at der er bidende koldt på toppen, og himlen er, som de andre dage, knaldblå. 'Skyerne har svært ved at drive forbi de høje bjerge, så de bliver for det meste i Nepal', fortæller Chuda os og fortsætter: 'og i Tibet er der så koldt og tørt, at der sjældent dannes skyer'.

Nyalam - Porten til helvede

Vores sidste stop i Tibet er i Nyalam, som direkte oversat betyder 'Porten til Helvede'. En time før byen kører vi tør for benzin, og da vores bil er den bagerste i kortegen, opdager de andre det uheldigvis ikke, så for at nå frem må vi låne nogle liter lokal traktorbenzin, som vores bil heldigvis kan køre på. Ventetiden fordriver vi i selskab med et

stort antal nysgerrige tibetanere, både børn der interesseret trykker deres snottede næser flade mod vores bilruder, og kvinder der fordriver den spændende ventetid med at tage strikketøjet frem. Nyalam er endnu en beskidt, fattig, hovedsagelig tibetansk one-street town. Navnet er angiveligt opstået, fordi byen historisk set har været indgang for mange rædselsfulde vandringer ind i de ufremkommelige Himalaya-bjerge. Midt i byen på den opkørte, mudrede vej ligger resterne af en yak, som lige er blevet slagtet med en økse på en beskidt træplade. Lidt væk står et får bundet og venter på, at turen kommer til det. Tibet må simpelthen råde over nogle af verdens mindst elskelige byer.

Hotellet i Nyalam har heldigvis døre, der kan lukkes, så det bliver ikke så koldt på værelset som den foregående nat. På væggen hænger der et skilt med ordensregler for hotellet. Skiltet er på kinesisk med en tvivlsom engelsk oversættelse, som vi morer os meget over. Bl.a. står der: 'Der må ikke medbringes rådne ting - herunder hunde! Radioaktive materialer er forbudt! Det er forbudt at være ubehøvlet, især efter at man har drukket øl!'. Om natten banker det på vores dør. 'You want hot water?' bliver der spurgt. To kinesiske agenter har åbenbart fundet vej til denne udørk. I hvert fald forsvinder de insisterende stemmer ikke, før de har fået vækket os og hørt begge vores stemmer.

Fra Nyalam bugter vejen sig 30 km nedad. Fra helvedets port stiger vi ned fra Himalayas himmel, indtil vi når grænsen til Nepal ved Zhangmu. Ved grænsen holder en bil fra rejsebureauet, der skal køre vores uheldige australske rejsefælle til hospitalet. Heldigvis ser han frisk ud. Vi andre må vente fire timer på at den bus, der skal køre os til Kathmandu, endelig har afgang. Forsinkelsen finder vi ud af skyldes, at vi må vente på et par unge fyre, der er på vej den modsatte vej, og er blevet afvist ved grænsen. De havde ellers tænkt sig at rejse gennem Tibet til Kina på individuelt visa og med individuel rejsetilladelse, men i dag gik den ikke, og de bliver nødt til at returnere til Kathmandu. Synd for dem, men 'bureauet havde fortalt om risikoen', som den ene lakonisk fortæller. Reglerne for indrejse til Tibet fra Nepal ændrer sig åbenbart, som den kolde bjergvind blæser, og Lhasa er stadig for nogen den forbudte by.

